

Olika former av tecken i kommunikation

TECKENSPRÅK

Teckenspråk är naturligt uppkomna, gestuellt-visuella språk, vars kod använder en mångfald av synliga signaler istället för hörbara. Teckenspråk används framförallt av personer med nedsatt hörsel-funktion och deras anhöriga. Teckenspråk i taktill form används av personer med dövblindhet.

TSS

Tecken som stöd (TSS) är en kommunikativ strategi som används av personer med nedsatt hörsel-funktion, där talat språk kompletteras med handtecken.

TAKK

Tecken som alternativ och kompletterade kommunikation (TAKK) är ett kommunikationssätt för hörande personer med försenad eller avvikande språkutveckling. I TAKK utnyttjas handtecken lånade från teckenspråket och har ofta hög grad av individuell anpassning.

Kort fakta om det svenska teckenspråket

Riksdagen erkände det svenska teckenspråket som dövas första språk den 14 maj 1981.

Det finns cirka 30 000 teckenspråkiga i Sverige.

Det svenska teckenspråket jämställdes väsentligen med de nationella minoritetsspråken i den nya språklagen från 1 juli 2009.

Språkrådet har en särskild avdelning för svenskt teckenspråk. De svarar på alla frågor kring svenskt teckenspråk.

Det svenska teckenspråket introducerades i läroplanen 1983 som ett eget ämne. Därmed började det användas som undervisningsspråk.

Mer på webben

Utbildningsradion (UR) har en rolig och innehållsrik webbplats där du får veta mycket om teckenspråket och lära dig enkla fraser med hjälp av filmer.

Adressen är <http://www4.ur.se/teckensprak/>

Unga hörselskadade (UH) ger ut en broschyr om hur tvåspråkighet skapar delaktighet för barn och unga med hörselskada.

Du hittar den på UH:s webbplats www.uh.se.

Klicka dig vidare till Kunskapsbank och till Broschyrer och material

ISBN 978-91-28-00488-6 (tryck)
978-91-28-00487-9 (pdf)

Best nr 00488

Specialpedagogiska
skolmyndigheten

www.spsm.se

TVÅSPRÅKIGHET

Bra att veta om

Svenskt teckenspråk och svenska

När vi säger tvåspråkighet tänker vi vanligen på två talade språk men här handlar det om ett talat språk och ett tecknat språk. Genom att döva och personer med hörselnedsättning utvecklar svenskt teckenspråk och svenska stärker möjligheterna till delaktighet och tillgänglighet i samhället.

Teckenspråk – ögats språk, inte händernas

Tecknade språk är lika kraftfulla som talade språk. Språkkoden bygger på signaler som kan uppfattas med synen. Teckenspråk utnyttjar handrörelser, ansiktets mimik, kroppshållning och munrörelser simultant. Alla delar är betydelsebärande och en person som inte använder alla delar kan vara svår att förstå.

Språken har uppstått spontant och utvecklats i samspel mellan döva människor. Teckenspråket är ett naturligt och teknikoberoende kommunikationssätt, precis som talat språk. Det är ett komplett och fullständigt medel för samspel och delaktighet.

Det svenska teckenspråket är ett bland många teckenspråk i världen. Teckenspråket är alltså inte internationellt.

Teckenspråkets rörelser kan också uppfattas med känslan och taktilt teckenspråk används av personer med dövblindhet.

Tvåspråkighet

Att vara tvåspråkig innebär att:

- ✦ kunna använda språken separat i skilda situationer
- ✦ kunna växla mellan språken i ett gemensamt sammanhang
- ✦ ha en känsla för när det ena respektive det andra språket bör användas

Svenskt teckenspråk och svenska

Ett barn som inte kan uppfatta talat språk måste få tillgång till teckenspråket för kommunikation. Svenskan är samhällets gemensamma språk, därför måste barnet få lära sig svenska i skriven form.

Även barn med nedsatt hörsel som i första hand använder talat språk, kan ha stor nytta av teckenspråk. En person som kan kommunicera på både teckenspråk och talad svenska har möjlighet att välja språk efter situation.

Valfriheten blir dessutom större i och med att teckenspråkstolk kan användas, till exempel vid studier. Alltså bidrar tvåspråkigheten till ökad tillgänglighet.

Kan man teckna och tala samtidigt?

Ja och nej. Det går inte att använda två fullständiga språk samtidigt, eftersom ett av språken alltid blir ledande. Det ena språket blir överordnat det andra och grammatiskt ledande. Man kan dock under vissa förhållanden använda handtecken och talat språk samtidigt. Se faktarutan.

Tvåspråkig miljö för språkutveckling

De regionala specialskolorna är unika genom att erbjuda en tvåspråkig miljö med svenskt teckenspråk och svenska.

Språkmiljön är den viktigaste faktorn för barns språkutveckling. Förekommer språken i för liten utsträckning eller är språkmiljön torftig, inverkar det negativt. Barn och ungdomar lär och utvecklar språk genom samspel i vardagen.

Undervisning på och om språken bidrar självklart till att stärka utvecklingen. Elever med nedsatt hörselfunktion som använder tal, behöver ständig ljud- och språkstimulans för att upprätthålla och utveckla hörselsinne och språk.

Det är därför viktigt med balans i språkanvändningen men teckenspråket är det gemensamma kommunikationspråket.